

KRONİK ALKOL UYGULANAN SİÇANLARIN BEYİN, KARACİĞER, SERUM PROSTAGLANDİN E₂ (PGE₂) BENZERİ MADDE DÜZEYLERİ

As. M. Nejat GACAR (x)

As. Yüksel KESİM (xx)

As. Nur BANOĞLU (xx)

Dr. Hasan GACAR (xxx)

Bu çalışmada kronik alkol uygulanan siçanların serum, beyin, karaciğerlerinde Prostaglandin E₂ (PGE₂) düzeylerini araştırdık. Çalışmalarımızda doku ekstraktarından elde ettiğimiz prostaglandin E₂ (PGE₂) benzeri maddenin aktivitesi ve miktarını siçan mide fundusu striplerinde perfüzyon teknigiyle saptadık. Test dokusuna, üzerinden sabit akımda (15 ml/dk) kreps solüsyonu geçirilerek beslendi. Sonuçların biyoistatistik analizleri student t testine göre yapıldı.

GİRİŞ

Prostaglandin'ler diğer otofarmokolojik ajanlardan farklı olarak organizma da hemen her dokuda sentez edilen aktif maddelerdir. Sentezi etkileyen uyarılar sonucu sentezleri artmakta ve buna bağlı olarak depolanmaksızın salıverilmektedirler. Bu sebepten dolayı diğer dokularda olduğu gibi santral sinir sisteminde (SSS)'de sentez edilmekte ve buradaki çeşitli fizyolojik olaylarda mediyatör yada modülatör rolü oynamaktadırlar. Çeşitli araştırmacılar spontan olarak yada uyarı sonucu salgılanan maddeler içerisinde E ve F serisi prostaglandinleri kedi beyinde saptadılar (1). White ve arkadaşları maymunlarda yapmış oldukları çalışmalarla PGF₂ alfa'nın selektif olarak serebrovasküler tonusu artttırdığını, köpeklerin beyin damarlarının da endojen PGE₁ tarafından gevsetildiğini bildirdiler (2). Prostaglandinlerin beyin dokusundan kesin olarak salgalandığını ve salgılanma mekanizmasının muhtemelen serebrovasküler tonusun kontrolunda, kan O₂ ve CO₂ değişikliklerine bağımlı olduğunu ileri sürdüler (2).

(x; Atatürk Üniv. Tıp Fak. Farmakoloji bilim dalı Uzmanı)

(xx) **Asistanlmı**

(xxx) " " " " " Profesörü

Potts ve arkadaşları PGE₂'nin lateral ventriküler yoluyla uygulanmasının kedi ve sincanın vücut ısısında artışlara neden olduğunu ileri sürmüşlerdir (3). Ayrıca E serisi prostaglandinlerin kedinin lateral ventriküller içine uygulanmasının sedasyon, stupor ve katatoni meydana getirdiğide bildirilmiştir (4), 1972'de Nakano ve arkadaşları ven içi PGE₂ infüzyonunun beyin omurilik sıvısının (BOS) basıncını artırdığını göstermişlerdir (5).

Bunun yanısıra Ferreira ve arkadaşları 1978 yılında PGE₂ ve I₂'nin hiperaljezik reaksiyona neden olduğunu (6), Deradt ve arkadaşları deneyel olarak %1 lik CH₃COOH ile oluşturulan aljezik reaksiyonda periton içi sıvıda radioimmunnessey teknigiyle PGE₂'nin salgılardığını göstermişlerdir (7). Yukarıda sayılmış olduğumuz bu ve buna benzer pek çok çalışma prostaglandinlerin santral sinir sisteminde (sss) çeşitli fonksiyonlarda etkin rol oynadığını, beyinde spontan olarak yada yukarı sonucu sentez edildiğini belirmektedir.

Alkol ve alkolizm ise uzun yillardan beri toplumsal bir sorun olmuş, mental fonksiyonlar üzerine olan etkileri nedeniyle beyindeki endojen maddelerin sentezine, salınımına tesiri yaygın bir araştırma konusu olmuştur.

Ahmet, L ve arkadaşları kronik alkol uygulanan sincanların kalp ve beyinlerinde Noradrenalin (NA) ve Dopamin (DA) konsantrasyonlarını (10), Bacopoulos ve arkadaşları santral nöronlardaki Dopamin (DA) aktivitesini (8), Sağduyu, H krokik alkol uygulanan deneklerin beyin NA ve DA, 5HT, aminoasid düzeylerini (9) incelemiştir.

Blum ve arkadaşları farelerde alkol oluşumlu uykunun süresini tespit etmiş, katekol amin sentez inhibitörü olan alfa metil P. tyrosin ile ön-uygulama yapılan deneklerde bu sürenin anlamlı olarak arttığını gözlemlerdir. Alkolün beyin katekol amin düzeylerini düşürdüğünü bildirmiştir (11). Gertrude ve arkadaşları intoksikasyon oluşturacak dozda alkol alan sincanların beyinlerindeki serotonin (5-HT) ve 5-hidroksi indol asid konsantrasyonlarını incelemiştir (12). Ayrıca kronik alkol uygulanan deneklerde Taberner ve arkadaşları karaciğer alkol de hidrojenaz aktivitesini (13), Bunder ve arkadaşları membran lipidlerine etkisini (14), sun ve samorajskı kobay beyin korteksinde sinir sonu fraksiyonlarında Na-K ATP az'ına etkisini (15) araştırmışlardır.

Alkol etkisi altında katekol amin düzeylerini inceleyen araştırmacılar genellikle farklı sonuçlar almışlardır. Bu farklılığın nedeninin alkol uygulaması sonunda NA "turnover"inin değişiklik göstermesi olduğunu ileri sürmektedirler (16).

Bu arada çeşitli dokularda farklı uyarılar sonucu prostaglandin benzeri maddenin salgılığında çeşitli yayınlarla duyurulmuştur. Bunlar arasında angiotencin, bradykinin, NA, sempatik uyarı, tetrahidro kannabinol, klonidin'i sayabiliyoruz (17).

Bizde bu çalışma grubumuzda kronik alkol uygulanan sincanların beyin karaçiger ve serumlarında PGE₂ benzeri madde düzeylerini tespit ettim.

MATERIAL VE METOD:

Çalışmalarımızı ön çalışmalar ve araştırma grubu olmak üzere iki kısımda yürüttük. Ön çalışmalarında 20 adet, araştırma grubunda 40 adet olmak üzere 60 adet sıhhatli, erkek, Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Farmakoloji bilim dalında yetişirilen beyaz sincanlardan yararlandık. Kronik alkol deneklere v/v şeklinde içme suları içerisinde uygulandı. Alkol konsantrasyonu % 5 ile %-25 arasında yükselen oranlarda aşağıdaki sürelerde verildi.

15 gün	—%	5	21 gün	—%	20
15 gün	—%	10	7 gün	—%	25
30 gün	—%	15			

Bu süre sonunda denekler 35 mg/Kg Nembutal ile anestezije alındı. karın orta hattından bir insizyon ile göğüs ve karın bölgesi açıldı. Kalp'ten 1-5 ml arasında kan alındı. Serum plazmadan ayrıldı. daha önce Gilmore ve arkadaşlarının tanımladığı şekilde (18), 5.75 N Hcl ile asidifiye edilip 4°C'ta santrifüj edildi (I.EC) (18), PR-6 model santrifüj). Fazların karıştırılmasında da Whirlmixer 2236 model vorteks'ten yararlandık. Prostaglandin benzeri madde etil asetatlı faza alındı ve etil asetat evapora edildi (Centrifuge bio-dryer Virtis). Numunelerin ağızları para film ile kapatılıp dipfrizde muhafaza altına alındı.

Aynı deneklerden alınan beyin ve karaciğerler tartıldı homojenizatörde (Virtis 23 model) homojen hale getirildi. asidifie edilip serumdakine benzer çalışma ile PGE₂ benzeri madde ekstrakte edilip dipfrizde muhafaza edildi. Dokulardan ve seradan elde edilen ekstraktların, Vane'nin tanımladığı şekilde (19,20) sincan mide fundusu striplerinde aktiviteleri ve miktarları tayin edildi. Test dokusu cole parmer yavaş perfüyon pompası aracılığıyla 15 ml/dk sabit akımda oksijene kreps solusyonu ile beslendi. Test dokusunun stabil olabilmesi için 45 dakika beklandı. Standart PGE₂ ile dokuların ağırlıklarına ve elde edilen serum miktarına göre dilüe edilen ekstraktlar test dokusu üzerinden geçirildi. Elde edilen kontraksiyonlar GRASS FT 03 güç ileticileri aracılığıyla Grass model 7 yazdırıcıya kayıt edildi.

Perfüzyon sıvısının litresine 50 gama konsantrasyonunda sapiroheptadin, mepiramin, atropin, indometasin gibi antagonist maddeler ilave edildi. Numunelerin ortaya koyduğu kontraksiyonlarla, 10-20-40-80 pg (pikogram) PGE₂'nin kontraksiyonlarını karşılaştırıp, sonuçları iki ortalaması arasındaki farkın önemliğini ortaya koyan student t testine uyguladık.

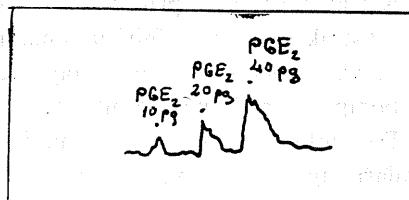
Ön çalışmada kullanılan 20 adet sincanda alkol uygulama tespiti, davranış ve mortaliteye göre grup sayısı tespiti çalışması yapıldı. Alkol uygulanan 88 gün içe-

risindeki mortalite ve ekstraksiyon işlemleri sırasında teknik hatalar nedeniyle sihhatli sonuçlar aşağıdaki sayırlara düştü. kronik alkol uygulanan denek serumu 14, kontrol serumu 18., beyin ekstraktı kontrol 15, alkol uygulanan 12., karaciğer estraktı kontrol 15, alkol uygulanan 12.

BULGULAR A) DAVRANIŞLA İLGİLİ

Kontroldeki deneklerde anormal bir davranış görülmemesine karşılık kronik alkol uygulanan deneklerde bariz sedasyon göze çarpmaktaydı. Bunun yanısıra tüm deneklerde piloerekson ve göz kapaklarında düşme, devamlı çığneme hareketi, diş gicirdatma, arka baçakla taranma, kafes tellerine dayanarak gerilme ve esneme gözleniyordu. Üçüncü günde sonra kafes tellerine çıkarken tırmanma değil sıçramayı tercih etmekteydi. Ayrıca iki ayak üzerine dikilmeleride sık rastladığımız davranışlardandı. Sese tepkileri kontrol gruplarındaki deneklerden daha fazlaydı. Dokunmaya tepkileri daha azdı. Sekizinci günde bazı deneklerin tüylerde dökülme gözlemlendi. Aynı gün alkole istekleri araştırıldı. alkollü içecekin içinde bulunduğu şişe alınınca, şىşeyi aramaya başladılar, şişe tekrar yerine taktılınca da içeceğe karşı yarışmaya başladılar. İçeceğin tüketimi ilk iki ay içerisinde oldukça fazla olmasına karşılık, son -ay'da yem ve içecek tüketimi düştü.

B- DOKU PGE₂ DÜZEYLERİ- Dokulardan elde edilen ekstratlar çalışılan serum miktarı ve çalışılan dokuların ağırlıklarıyla orantılı olarak kreps solüsyonu ile diliye edildi. belli hacimde test dokusu üzerinden geçirilip, cevapların ortalaması alındı. Bu bulgular standart ile karşılaştırılarak PGE₂ düzeyleri pikogram olarak tespit edildi.

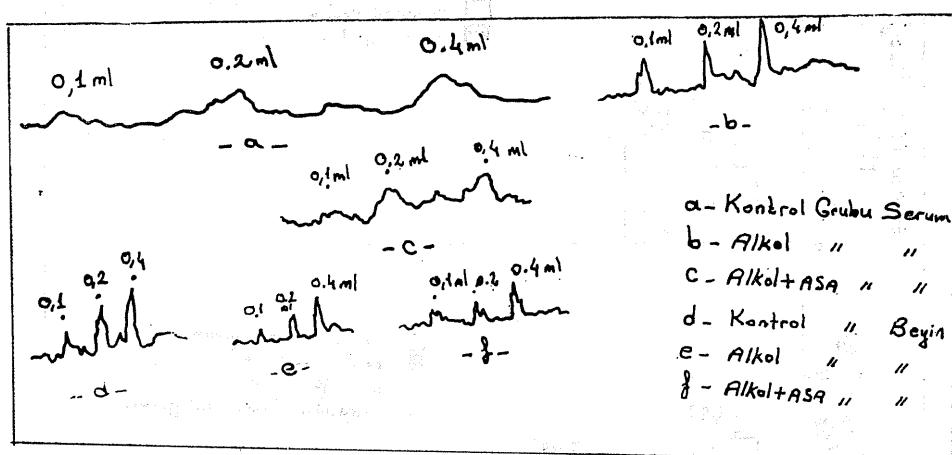

Şekil 1- Eksojen PGE₂'nin sığan mide fundusunda meydana getirdiği, standart olarak kullanılan kontraksiyonlar.

Buna göre kontrol grubunun serumlarında ml'de $83,5 \pm 4,15$ pg PGE₂ benzeri maddenin olduğu tespit edildi. Kronik alkol uygulanan deneklerin serumlarındaki PGE₂ düzeyleri de $146,78 \pm 5,64$ pg olarak bulundu. Her iki grup arasında fark istatistikii yönden analiz edildiğinde $p < 0,001$ önemliliğindeydi,

Deneklerin total karaciğerlerinin ekstraksiyonlarını takiben yapılan biyolojik ölçümelerde, kontrol gruplarındakilerin g'mda $57,65 \pm 5,65$ pg PGE₂ saptandı.

Kronik alkol uygulanan grupta ise bu değerler 86.35 ± 18.03 pg düzeyinde idi. Biyoistatistik analiz ile aradaki farklığın $p < 0.2$ önemliliğine olduğu tespit edildi.

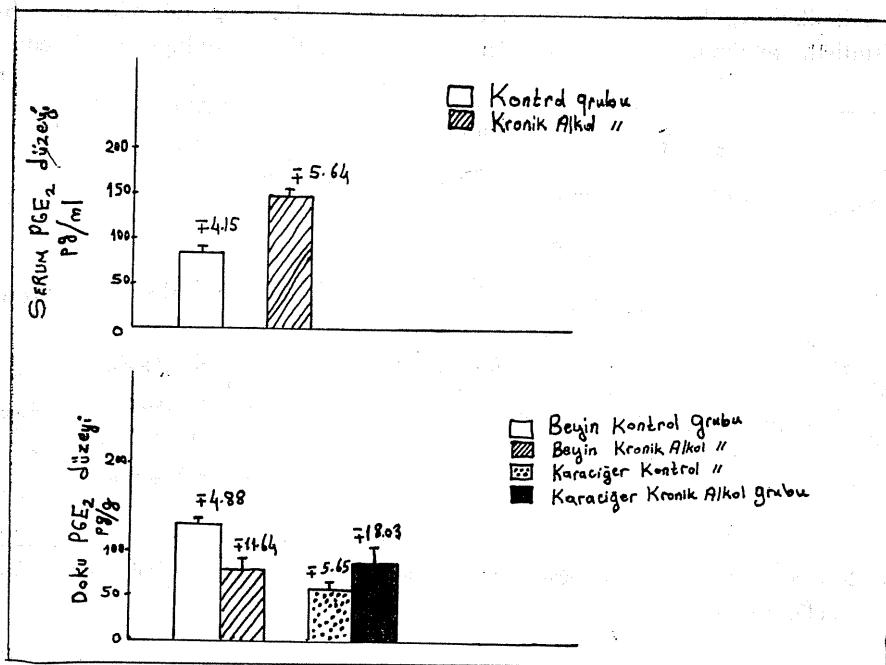
Şekil 2- Karaciğer akstraktalarının sıçan mide fundusundaki cevapları. a) Kontrol, b) Kronik alkolik denekler.

Kontrol gruplarına göre kronik alkol uygulanan grupların karaciğer PGE₂ düzeylerinde bir artma söz konusu olmasına rağmen serumda gözlenen kadar büyük bir farklılık mevcut değildi. Kontrol grubunun beyin dokusunda g'da 129.6 ± 4.88 pg PGE₂ olduğu gözlemlendi. Kronik alkol uygulanan grup'taki deneklerde ise bu değer 79.48 ± 11.64 pg düzeyinde idi. Kontrol denekler ile aradaki fark istatistikî yônden $p < 0.001$ önemliliğinde idi.

TABLO 1- Kontrol ve kronik alkol uygulanan deneklerin doku PGE₂ düzeyleri ile gruplar arası farkın istatistikî önemliliği.

DOKU	Kontrol grubu PGE ₂ düzeyi	Kronik alkol grubu Serbestlik derecesi	t düzeyi	öne li k
	n:18	n:14	t o (n ₁ +n ₂ -2)	
Serum (pg/ml)	83.5 ± 4.15	146.78 ± 5.64	30	$9.33 \quad p < 0.001$
Beyin (pg/g)	129.6 ± 4.88	79.48 ± 11.64	25	$4.44 \quad p < 0.001$
Karaciğer (pg/g)	57.65 ± 5.65	86.35 ± 18.03	25	$1.58 \quad 1.5 \quad p < 0.05$

Normal deneklerden elde ettiğimiz gözlemlere göre PGE₂ bu üç doku içerisinde en yüksek düzeyde beyinde (129.6 pg/g), daha sonra serumda (83.5 pg/ml) ve karaciğerde (57.65 pg/g) bulunmaktadır.

Şekil 3- Serum ve doku PGE₂ düzeylerini gösteren güç dikdörtgenleri.

TARTIŞMA:

Kronik alkol alımı günümüzde bir hastalık olarak kabul edilmektedir. Tüm dünyada geniş halk kitlelerini kapsayan kronik alkolizm, bu gün kesinlikle bilinmeyen bazı SSS değişikliklerine bağlanmaktadır. Alkolizm'in mekanizmasının açıklık kazanması için deneyel modeller oluşturulması zorunlu olmuştur. Bu nedenle pek çok teknik geliştirilmiştir. Biz sıvı diyet uygulaması yoluyla alkolizm oluşturmayı uygun bulduk.

Alkolün etkisindeki gerçek biyokimyasal mekanizma tam anlamıyla açıklık kazanmadığı için kronik alkol uygulaması ve yoksukluğunda nörotransmitterlerin değişiklikleri pek çok araştırcı tarafından incelenmiştir.

Ahtee. L ve arkadaşları kronik alkol uygulanan sığanların kalpve beyinlerinde NA düzeylerinin, beyinlerinde ise DA düzeylerinin değişmediğini bildirmiştir (10). Buna karşılık Bacopoulos ve arkadaşları santral nöronlardaki dopamin aktivitesini alkolün direkt olarak deprese ettiğini ileri sürmüştür (8), Sağdayı. H. kronik alkol uygulanan deneklerin beyin NA ve DA düzeylerinin yükseldiğini, serotonin (5HT) düzeyinin ise pek değişmediğini gözlemiştir. Yoksunluk durumunda ise beyin NA ve DA düzeylerinin kontrol düzeylerine döndüğü, 5HT düzeyinin ise kontrol grubundaki lerin altına indiğini tesbit etmiştir (9).

Bir başka çalışmada da intoksikasyon oluşturacak dozda alkol alan sıçanların beyinlerindeki 5HT ve 5HIAA konsantrasyonlarının normal deneklerin beyin konsantrasyonlarından farklı olmadığını ileri sürmüştür (12). Görüldüğü gibi alkol gibi alkol etkisi altında mono amin düzeylerini inceleyerek muhtemel değişiklikleri açıklamaya çalışanlar çok az değişik sonuçlar almışlardır. Bazı araştırmacılar alkolün etkisiyle beyin katekol amin düzeyinde anlamlı bir değişiklik olmadığını, bazıları katekol amin düzeylerinin azaldığını, diğerleri de arttığını bildirmiştir (9). Bu farklılıklara NA "turnover"inin alkol uygulandıktan ilk birkaç saatte yükselmesi sonra giderek azalmasının neden olduğu ileri sürülmüştür (16).

Bilindiği gibi çeşitli uyarılar sonucu dokulardaki prostaglandin düzey değişiklikleri çeşitli araştırmacıların ilgisini çekmiştir. Gilmore ve arkadaşları perfüze köpek dalığından sinir stimüslasyonu ve adrenalin uygulaması sonucu PGE₂ ve PGF₂ alfa salgılandığını göstermişlerdir (18). Kaymakçalan ve arkadaşları izole perfüze tavşan böbreği ve kobay akciğerine arterleri yoluyla trans-△⁹- tetrahidrokannabinol (THC) uygulamasının böbrekte perfüzyon basincını azaltıp, idrar yapımını artırduğunu, akciğerlerde perüzyonu basincını artırduğunu tespit etmişlerdir. THC bu etkilerini prostaglandinler aracılığıyla yaptığı göstermişler ve 5 gama THC zerkinin 0.73 ± 0.14 ng. 10 gama THC'nin ise 1.83 ± 0.35 ng PGE₂ benzeri maddenin salgılanmasına neden olduğunu bildirmiştir (21).

Herbacynska ve arkadaşları köpeklerde iskelet kası çalışmalarında statik sinirin elektriksel olarak uyarılması sonucu femoral venden $0.4\text{--}35$ ng/ml arasında PG' benzeri maddenin salgılandığını gözlemiştir (22). Singh ise sıçan mide fundusundan çöliak arter yoluyla perfüzyon sonucu lumen mukozaından, kan damarlarından ve serozal duvardan vagal stimülasyon veya asetilkolin uygulaması ile prostaglandin benzeri maddenin salgılandığını göstermiştir (23).

Biz yapmış olduğumuz çalışmalarda, kronik alkol uygulanan deneklerde beyin, karaciğer ve serum PGE₂ düzeylerini araştırdık, kontrol grubu ile karşılaştırdık. Kronik alkol uygulanan deneklerde beyin PGE₂ düzeylerinin kontrol gruplarına oranla anlamlı olarak azaldığını tespit ettik. Buna karşılık alkolik deneklerin serum PGE₂ düzeylerinde anlamlı bir artış gözlemedi. Karaciğerde ise kronik alkol uygulaması anlamsız bir artış meydana getirdi.

Kronik alkol uygulaması kesildiğinde görülen yoksunluktaki mekanizmanın SSS'de ve muhtemelen periferik sinir sistemindeki değişikliklere bağlı olduğu ileri sürülmüştür (10). Hayvan deneylerine de kuyruk sertleşmesi, vücutun katılıması, extrapiramidal motor sistemindeki değişiklikler, hiperekksibilité ve konvülsiyon gibi belirtilerde SSS'deki değişiklikleri düşündürmektedir. Periferik sempatik sinir sisteminde oluşan değişimlerde piloerekson gibi belirtilerin nedeni sayılmaktadır (10). Bu çalışmamızda elde ettiğimiz sonuçlarda görüldüğü gibi serum ve karaciğer PGE₂ düzeyleri kronik alkol uygulaması sonucu artış gösterirken, aynı

deneklerin beyin PGE₂ düzeylerinde istatistikî yönden anlamlı ($p < 0.001$) bir düşüş meydana gelmektedir. Bu da bize alkol bağımlılığında beyin PGE₂ düzeylerinin rolünün olduğunu düşündürmektedir.

SONUÇ:

Bu çalışmamızın sonucunda incelediğimiz üç parametrede normal deneklerde PGE₂ benzeri maddenin en yüksek düzeyde beyin dokusunda (129.6 pg/g) daha sonra serum (83.5 pg/ml) ve karaciğerde (57.65 pg/g) bulunduğuunu gözledik. Ayrıca kronik alkol uygulaması sonucu beyin PGE₂ düzeylerinde anlamlı bir düşme, serumda anlamlı bir yükselme, karaciğer dokusunda ise istatistikî yönden anlamsız bir yükselme saptanmıştır.

SUMMARY

PROSTAGLANDİN E₂ LEVELS İN BRAİN-LİVER and SERUM OF THE RATS WHICH IS ADMINISTRATION CHRONIC ALCHOL

In this investigation, we try to determine PGE₂ level from the chronic alcoholic rats serum, brain and liver. We used the perfusion technic in order to determine PGE₂ levels from the tissue extracts. The isolated tissue fed by treps solutions. Results are reviewed according to student t test.

TEŞEKKÜR

Çalışmalarımızda kullandığımız PGE₂'yi temin eden Up. John firmasından Dr. J. E. Pick'e ve tüm araştırmalar boyunca içten çalışmaları nedeniyle Teknisyen Yılmaz Yiğit'e ve yardımcı personele teşekkürü bir borç biliriz.

KAYNAKLAR:

- 1- Lavery, A. H. Lowe, R. D. and Scoop. G.C.: Cardivascular effects of prostaglandins mediated by the central nervous system of the dog., Br. j. Pharmac (1970)., 39., 511-519.
- 2- White. R. P., Heaton, J. A. and Denton I.C.: Pharmacological comparison of prostaglandin F₂ alfa, serotonin and Norepinephrine on cerebrovascular tone of monkey., European, j. of pharmacology (1971), 15., 300-309.
- 3- Potts, W. J. and East, P. F.: Effects of prostaglandin E2 on the body temperature of conscious rats and cats., Arch. int pharmacodyn (1972)., 197-31-36.
- 4- Dipalma, R. J.: Prostaglandins., Drills Pharmacology in medicine, Fourth edition., Mc Graw-Hill Book company., 1428-1341., 1971.

- 5- Nakona, j. Chang. A.C.K. and Fisher, R. G.: Effects of prostaglandins E₂ and F₂ alfa on the carotid arterial blood flow, cerebrospinal fluid pressure and intra ocular peressurin dogs., Proc. Soc. Exp. Biol. med (1972), 140. 866-869.
- 6- Ferreira, S.H. Nakomuro, M. and Caszro, M.S.: The hyperalgesic effect of prostaglandins I₂ and E₂., Prostaglandins, (1978), 15., 706.
- 7- Deraedt., R. jouquey, S. Eelevalee. F., Fhlaut, M.: Release of prostaglandins E and in an algogenic reaction and its inhibititon. European. j. of. Pharmacolgy (1980), 61, 17-24.
- 8- Bacopoulos. N. G., Bize, I, Levine. j. ad Von orden II. L.S: Modification of ethanol intoxication by Dopamine agonists and antagonists., Psychopharmacology (1979) 60, 195-201.
- 9- Sağduyu Halil: Sıçanlarda alkol bağımlılığı ve yoksunlığında beyin ve kan amino asid ve beyin biyojenik amin düzeye değişiklikleri ve dizepam'ın bu değişikliklere etki Doçentlik tezi., İstanbul Tıp Fakültesi Farmakoloji ve klinik farmakoloji kürsüsü., 1979.
- 10- Ahtee, L. and Svartström. M-Fraser: Effect of ethanol dependence and withdrawal and on th catecholamines in Rat brain and heart., Acta. Pharmacol et toxicol (1975), 36., 289-298.
- 11- Blum. K, Merritt. j.H and Wallace. j. E. Owen. R. Hahn. j. W. Gilefer. I Effects of catecholamine synthesis inhibition on ethanol narcosis in mice, Current therapeutic reseach (1972), 14., 6.
- 12- Gertrude, M. T., Eunice, V.F. William. F.T. and Charles. A, Owen. jr: Efct of ethanol on 5-Hydroxytryptamine turnower in rat brain., Recveived. jan (1970), 14., P.S.E.B.M. (1970) vol 134, 40-44.
- 13- Taberner. P. V.unwin, j.W.: Ethanol preferenc after chronic ethanol drinking in mice., Brit. j. Pharmac (1981), 74., 959.
- 14- Bunder, P. G., Harvey, D.S. Mc pherson. K. Wing. D.R.: The effect of chronic ethanol treatment on membrane lipids in the mouse., Brit. j. Pharmac (1981), 74., 958.
- 15- Sun. A. Y. and Samorajski, T.: Effects of ethanol on the activity of Adenosine triphosphatase and acethyl choline esterase in synaptosomes isolated from guinea-pig brain., jornal of neurochemistry (1970)., pp. 1365-1372.
- 16- Hunt. W. A. and Majchrowicz. E.: Alerntationsin the turnower of brain norep hihephrine and dopamine in alcohol dependent rats., journal of neurocnemistry (1974).,23., pp 549-552.
- 17- Gacar.N.: Prostaoglandin E₂ (PGE₂)'nin otonomik iletim, sistemik kan basıncı ve terminal ileum üzerine etkileri.,(1981) Uzmanlık tezi., Atatürk Univ. Tıp Fak. Farmakoloji kürsüsü., sh. 18.

- 18- Gilmore, N. Vane, j. R. Wyllie, j. H.: Prostaglandins released by the spleen., Nature (1968), 218, 1135-1140.
- 19- Vane, j. R.: A sensitive method for assay of 5-Hydroxytryptamine Brit. j. Pharmacol (1957), 12., 344.
- 20- Vane, j. R.: The use of isolated organs for detecting active substances in the circulating blood., Brit. j. Pharmacol (1964), 23, 360- 373.
- 21- Kaymakçalan, Ş. Ercan. Z.S. and Türker. R.K.: The evidence f the release of prostaglandin like material from rabbit kidney and guinea-pig lung by (-) trans - Δ^9 - terahyrrokannabinol., j. Pharmac (1975), 27, 564-568.
- 22- Herbaczynska-Cedro. K, Staszewska-barczak. j. and janczewska. H.: Muscular work and the release of prostaglandin like sukances., cardiovalcular Reseach (1976), 10., 413-420.
- 23- Singh, j.: Porstaglandin release from rat stomach following vagal stimulation or administration of acethylcholine., European journal of pharmacology (1980), 65, 39-48.